

Varianta č. 2 – zkoušející Pavel Kandalec

sp.zn. 30 Cdo 1493/2008

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Olgy Puškinové a soudců JUDr. Karla Podolky a JUDr. Pavla Pavlíka v právní věci žalobce Z. S., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) L. S., zastoupené advokátkou, 2) nezletilému L. S., zastoupenému opatrovníkem Magistrátem města J., o popření otcovství, vedené u Okresního soudu v Jihlavě pod sp. zn. 21 C 36/2006, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 11. října 2007, č. j. 13 Co 375/2006 - 35, takto:

Dovolání se odmítá.

Žalobce je povinen zaplatit první žalované na náhradě nákladů dovolacího řízení částku 1.550,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto usnesení k rukám advokátky.

Ve vztahu mezi žalobcem a druhým žalovaným nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou ze dne 7. 3. 2006, doplněnou do protokolu dne 16. 5. 2006, domáhal určení, že není otcem nezletilého L. S., narozeného z matky L. S. Žalobu odůvodnil zejména tím, že dne 12. 6. 1993 uzavřel s první žalovanou manželství, které bylo rozvedeno rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě, č. j. 12 C 442/2004 - 44, jenž nabyl právní moci dne 23. 11. 2004, a že z tohoto manželství se narodily dvě nezletilé děti – D. a L., přičemž u obou z nich je jako otec zapsán žalobce. Koncem roku 2004 žalobce zjistil, že první žalovaná udržovala od roku 2002 poměr s jiným mužem – P. D., a z tohoto důvodu si nechal zpracovat anonymní testy DNA, které jeho otcovství k nezletilému L. údajně vyloučily. S ohledem na „vyčerpání“ popěrné lhůty se žalobce v únoru 2005 obrátil na státní zastupitelství, které však žalobu na popření otcovství odmítlo podat. Žalobce se proto i přesto, že je mu známo, že má „vyčerpanou“ popěrnou lhůtu, domáhá popření svého otcovství k nezletilému L., když má za to, že jsou popírána jeho základní práva, neboť mu zákon neumožňuje podat žalobu za situace, kdy ví, že není jeho otcem.

Okresní soud v Jihlavě rozsudkem ze dne 2. srpna 2006, č. j. 21 C 36/2006 - 14, žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že v rodném listě nezletilého L., je jako otec uveden žalobce, že manželství žalobce a žalované 1) bylo uzavřeno dne 12. 6. 1993 a bylo rozvedeno rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě, č. j. 12 C 442/2004 - 44, který nabyl právní moci dne 23.11.2004, a že nezletilý L. se narodil za trvání manželství účastníků. S odkazem na ustanovení § 57 odst. 1 zákona o rodině žalobu zamítl, neboť v řízení bylo prokázáno, že žalobce se o narození nezletilého L. dozvěděl v den, kdy se narodil, avšak žalobu o popření otcovství podal až dne 7. 3. 2006, tj. po uplynutí šestiměsíční lhůty.

K odvolání žalobce i první žalované Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 11. října 2007, č. j. 13 Co 375/2006 - 35, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve věci samé potvrdil, ve výroku o náhradě nákladů řízení jej změnil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právním posouzením věci. K odvolací námitce žalobce, že soud prvního stupně se nevypořádal s jeho námitkou, že „omezení popěrné lhůty v § 57 odst. 1 zákona o rodině je zásahem do jeho práv. Uzavřel, že skutečnost, že tento orgán důvody pro přezkoumání právní domněnky otcovství neshledal, není při této právní úpravě důvodem, pro který by měl soud považovat § 57 odst. 1 zákona o rodině za odporující Ústavě ČR, resp. zmíněné konvenci, a postupovat podle § 109 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ve spojení s § 237 odst. 2 písm. b) o. s. ř., a podává je z důvodů uvedených v § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř., přičemž zásadní právní význam spatřuje v tom, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu řeší právní otázku v rozporu s hmotným právem, a to zejména „pokud jde o rozpor s právními předpisy nejvyšší právní síly, tj. Listiny základních práv a svobod, jakož i v rozporu s mezinárodněprávními závazky ČR, které jsou přímo závazné i pro soudní orgány ČR“. Domnívá se, že možnost, aby žaloba o popření otcovství po uplynutí zákonné šestiměsíční lhůty byla podána zákonem určeným státním orgánem, byla v jeho případě pouze teoretická, což dokladuje zejména postupem Nejvyššího státního zastupitelství v této věci, které jeho žádost o podání popěrné žaloby, k níž doložil mj. anonymní test DNA (jenž jeho otcovství k nezletilému L. zcela vyloučil), odmítlo s formálním zdůvodněním, že otázka otcovství nebyla v šetření před státním zastupitelstvím objasněna, neboť anonymní test DNA nemá žádnou důkazní hodnotu, a samotné státní zastupitelství nemá právní prostředky, jak v rámci šetření podle § 62 zákona o rodině nařídít znalecký posudek. Nejvyšší státní zastupitelství tak podle dovolatele samo znemožnilo objektivní zjištění stavu věci a jeho odpověď je absurdní v situaci, kdy otázka otcovství měla být řešena ve sporném řízení. „Z právní možnosti podat podnět zajišťující ochranu soukromého života žalobce prostřednictvím žaloby podané podle § 62 zákona o rodině se tak stává zcela neúčinný prostředek, jehož použití vzhledem k nedostatku právní úpravy závisí výlučně na libovůli státního zastupitelství.“ I když tedy právní řád ČR stanoví výjimku z § 57 zákona o rodině, není její realizace zajištěna odpovídajícím právním nárokem, který by byl vynutitelný, a nebo alespoň kontrolovatelný z hlediska výkonu státní moci jen způsoby a v případech, které stanoví zákon. Navrhl, aby rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

První žalovaná se ve svém vyjádření k dovolání ztotožnila s rozsudkem odvolacího soudu a navrhla, aby dovolání bylo zamítnuto. Opatrovník druhého žalovaného ve svém vyjádření k dovolání žalobce uvedl, že s ohledem na skutečnost, že Nejvyšší státní zastupitelství nevyhovělo podnětu žalobce a nepodalo návrh na popnutí otcovství na základě § 62 odst. 1 zákona o rodině, „zůstává jeho stanovisko, které v soudním řízení vyjádřil, neměnné“.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem, přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není v dané věci přípustné. Dovolací soud je při přezkoumávání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.); z toho mimo jiné vyplývá, že při zkoumání, zda napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve smyslu ust. § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci zásadní právní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání

označil.

Přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní právní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže odvolací soud za použití hledisek příkladmo uvedených v § 237 odst. 3 o. s. ř. dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Žalobce v dané věci napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé, a nejde o případ, že by v této věci bylo soudem prvního stupně rozhodováno poté, co by jeho předchozí rozhodnutí bylo zrušeno [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.]. Zbývá proto posoudit přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání nezakládají) a současně se musí jednat o otázku zásadního významu. Právním posouzením je činnost soudu, při níž aplikuje konkrétní právní normu na zjištěný skutkový stav, tedy dovozuje ze skutkového zjištění, jaká mají účastníci podle příslušného právního předpisu práva a povinnosti.

Podle § 57 odst. 1 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině (dále také jen „zákon o rodině“), manžel může do šesti měsíců ode dne, kdy se dozví, že se jeho manželce narodilo dítě, popřít u soudu, že je jeho otcem.

Podle § 62 odst. 1 zákona o rodině, uplynula-li lhůta stanovená pro popření otcovství jedním z rodičů, může nejvyšší státní zástupce, vyžaduje-li to zájem dítěte, podat návrh na popření otcovství proti otci, matce a dítěti.

Z dikce ustanovení § 62 zákona o rodině vyplývá, že na podání návrhu na popření otcovství nejvyšším státním zástupcem není právní nárok. To ovšem neznamená, že by podání žaloby v konkrétním případě bylo ponecháno zcela na libovůli nejvyššího státního zástupce. Bylo by nepochybně v rozporu s principy právního státu, pokud by bylo odepřeno podání žaloby v případě, že v jiné obdobné věci byla podána (srov. Hrušková, M. a kolektiv. Zákon o rodině. Komentář. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, str. 262).

Jelikož na podání návrhu na popření otcovství nejvyšším státním zástupcem není právní nárok, neexistuje ani opravný prostředek uplatnitelný za situace, kdy podnětu na podání návrhu na popření otcovství nebylo nejvyšším státním zástupcem vyhověno. Jestliže nejvyšší státní zástupce podnět na podání návrhu na popření otcovství odloží, může se ten, kdo podnět podal, pokusit předložit ve věci nové důkazy a podnět podat opětovně, případně pokud ten, kdo podal podnět k podání návrhu na popření otcovství, vysloví nespokojenost s odložením podnětu, přezkoumá věc jiný státní zástupce.

Námítka dovolatele, že „český právní řád připustil, aby v jeho případě převážila právní domněnka nad biologickou a společenskou realitou,“ nemůže přípustnost dovolání v této věci založit. Odvolací soud se s touto námitkou vypořádal zcela správně, když dospěl k závěru, že o takový případ se v posuzované věci nejedná, neboť zákon o rodině kromě ustanovení umožňujících domnělému otci popřít otcovství ve lhůtě šesti měsíců od té doby, kdy se o narození dítěte dozvěděl, zakotvuje časově neomezenou možnost podat žalobu o popření otcovství i po uplynutí této lhůty, byť oprávnění k tomu svěřuje již pouze k tomu určenému státnímu orgánu, zatímco v případě řešeném ESLP zákon možnost popření otcovství po

uplynutí popěrné lhůty vůbec neobsahoval. Odvolacímu soudu tak nelze vytýkat nesprávné právní posouzení věci, pokud rozsudek soudu prvního stupně, jímž byla žaloba a žaloba o popření otcovství zamítnuta z důvodu uplynutí lhůty stanovené v § 57 odst. 1 zákona o rodině, potvrdil.

Z uvedeného vyplývá, že dovolání žalobce směřuje proti takovému rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž tento mimořádný opravný prostředek není přípustný. Nejvyšší soud proto dovolání žalobce podle § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl, aniž se mohl zabývat námitkou uplatněnou podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., neboť z hlediska tohoto dovolacího důvodu lze rozsudek odvolacího soudu přezkoumat jen v případě přípustného dovolání (srov. § 242 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolání proti výroku o nákladech řízení, které má povahu usnesení (§ 167 odst. 1 o. s. ř.), občanský soudní řád nepřipouští (srov. § 236 - 239 o. s. ř.). O náhradě nákladů dovolacího řízení ve vztahu mezi žalobcem a první žalovanou bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 části věty před středníkem a § 146 odst. 3 o. s. ř., neboť první žalovaná má právo na náhradu účelně vynaložených nákladů dovolacího řízení, které sestávají z odměny za zastoupení advokátem za jeden úkon právní pomoci (vyjádření k dovolání) v částce 1.250,- Kč [odměna z částky určené podle § 2 odst. 1 vyhlášky č. 484/2000 Sb., vyčíslená podle § 10 odst. 3, § 7 písm. a), snižená na polovinu podle § 14 odst. 1 vyhlášky a o dalších 50 % podle § 18 odst. 1], a náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., v částce 300,- Kč. Celkovou náhradu nákladů dovolacího řízení první žalované ve výši 1.550,- Kč je žalobce povinen zaplatit k rukám advokátky, která první žalovanou v tomto řízení zastupovala (§ 149 odst. 1 o. s. ř.).

O nákladech řízení ve vztahu mezi žalobcem a druhým žalovaným bylo rozhodnuto podle § 243b odst. 5 věty první, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1 části věty

před středníkem a § 146 odst. 3 o. s. ř. tak, že žalobce s ohledem na výsledek dovolacího řízení nemá na náhradu nákladů tohoto řízení právo a druhému žalovanému žádné náklady nevznikly.

Proti tomuto usnesení není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 17. prosince 2008

JUDr. Olga Puškinová, v. r.

předsedkyně senátu

Rozhodnutí bylo stěžovateli doručeno dne 11. 1. 2011